

a kis terjedelem ellenére az elénk táruló kép korokat, sorsokat fog át.

A *Háborús történet* különösen hömpölygő, idézeteket és párbeszédet „jeltelenül” elbeszélő szerkesztésmódjával, dokumentarista éleslátásával tár elénk egy világot. Egy olyan világot, ahol minden hagyományosan elfogadott szabály és törvény érvényét veszti. Egy kemény és embertelen világot, ahol mégis feltartóztathatatlanul váj magának utat az élet.

KOVÁCS ANDRÁS

(*Alexandra Kiadó, Budapest, 2005,*
164 oldal, 1999 Ft)

DRAGOMÁN GYÖRGY:

A fehér király

Dragomán György 1973-ban született Marosvásárhelyen. 1988 óta él Magyarországon. *A pusztítás könyve* (Balassi Kiadó, 2002) után – melyért 2003-ban Bródy Sándor-díjat kapott – idén új regénnyel lépett az olvasóközönség elé. Regényein kívül több fordítása is megjelent, valamint 2003-ban napvilágot látott *Nilil* című drámája.

Legújabb műve, *A fehér király* tizenyolc epizód egy fiú életéből, saját – naplószerű – elbeszélésében. A beszédmód fiatalos, lendületes, élethű. A regény tempóját gyorsítja,

hogy a fejezetek között nincs szerves kapcsolat, novellákként is olvashatók. Az események időben egymás után következnek, de túlnyomórészt nem hatnak egymásra, a szereplők általában csak egy-egy fejezetben tűnnek fel, további sorsuk homályban marad. Nem derül fény arra sem, hogy hol és mikor játszódnak a történetek; leginkább a nyolcvanas évek Romániája rajzolódik ki a sorok mögül.

A tizenegy éves kisfiú, akit Dzsátának hívnak, édesanyjával él, harmonikus, gyermekien meleg kapcsolatban. Szegények, de nem feledkeznek meg a náluk szegényebkekről. Életükre rányomja a bélyegét a kommunista diktatúra, amely a családfőt munkatáborba hurcolta, és folyamatosan félelemben tartja a csonka családot. A fiú elbeszélése mögött ott húzódik a rendszer embertelenségének gyermeki tapasztalata; igazságérzete nem háborog, teljesen alkalmazkodik a környezetéhez. Megtanulja, hogy nem mindig a legjobb eredményért jár az első díj, hogy a futballmeccset néha el kell adni, „hogy veszteni tudni kell”. Nem panaszkodik, nem értékel, csak mesél. Nagyon pontos megfigyelő. Sok mindent nem ért, ám mi mindent értünk, és dühöngünk. A gyermek kiszolgáltatott, áldozat.

Hősünk a nehéz körülmények ellenére is vidám kiskamasz. Dragomán kiválóan érzékelteti ennek az életkornak a sajátos világát, ami vitathatatlanul *A Pál utcai fiúk* roko-

nává teszi a regényt. Az események itt is többnyire az iskola, a játék és a – helyenként akár kegyetlen – bandaháborúk körül csoportosulnak. Néha a felnőttek járnak élen az érzéketlenségben: az egyik epizódban néhány helyi munkás elhiteti a főhőssel, hogy az apjával dolgoztak a munkatáborban, és az édesapa is hamarosan hazaér, már a városban van. A fiú csalódottsága és fájdalma megrendítő, amikor ráeszmél, hogy gúnyt űztek belőle: nem is az apja érkezett haza, hanem egy Csákány nevű, sebhelyes arcú munkás. Ő, Csákány lesz az, aki később paradox módon valóban pótolni fogja Dzsátá apját, amikor egy elfajuló csetepaté során megmenti a gyermek életét rátörő társaitól.

Néhány alkalommal megjelenik a serdülő világ ébredező szexualitása is. Dzsátá elmeséli, mi az a „nagy-lány-szag”, és beszámol egy izgalmas filmről egy titkos moziteremben, valamint arról, hogyan érintett meg életében először egy lányt. A fiú elbeszéléséből nyomon követhetjük, ahogy kinyílik számára a világ. Még töretlen a felnőttek – különösen a napról napra hazavárt édesapa – iránti tisztelete, de a családi hazugságok egyre kevésbé adnak választ újabb és újabb kérdéseire. Nehezen

sikerül támpontot találnia az ellentétes véleményeket képviselő felnőtt társadalomban.

Dragomán, mint felnőtt, egyedül a címadással – egy jelentéktelennek tűnő momentum kiemelésével – avatkozik be a gyermek elbeszélésébe. Kérdés, mire utal a jelenet: a fiú egy sakkgep ellen játszik, leemeli a tábláról a fehér királyt, ekkor az amúgy győzelemre álló robot lesöpri az összes bábut, és tönkre megy...

A szerző egy izgalmas, fordulatos, naplószerű gyermeki élménybeszámolót alkotott. A kommunizmus embertelenségét bemutatni akaró szerzői szándék nem deformálja a szöveget. A párbeszéd hiánya és a hosszú mondatok ellenére nagy lendülettel, magával ragadó cselekményfűzéssel, realista lélek- és környezetábrázolással szórakoztat, tanít és hat meg bennünket. *A pusztítás könyvéhez* képest Dragomán prózanyelve érettebbé vált. Az ott már megcsodált szemléletesség, aprólékos ábrázolás itt tömör cselekmény-leírással párosul, letehetetlen regényt alkotva.

VELKEY GYÖRGY

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2005,*
303 oldal, 2490 Ft)

